

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas/institutas	Katedra
Archeologijos teorija	Istorija ir archeologija H005	Istorijos fakultetas Lietuvos istorijos institutas	Archeologijos
Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	3	seminarai	2,5

Viso kreditų 7,5

Dalyko anotacija
Sąvoka „teorija“ dažnai gąsdina daugelį archeologijos studentų - tiek naujokus, tiek tęsiančius studijas. Tačiau teorija iš tikrųjų gali būti patraukli priemonė, padedanti tyrinėti ir atsakyti į klausimus apie praeitį - tiek į kitų mokslininkų, tiek į mūsų pačių keliamus klausimus. Šiuolaikinėje archeologijoje teoriniai įgūdžiai yra labai vertinami, o teoriją būtina veiksmingai ir sumaniai taikyti savo tyrimuose. Tai reiškia ne tik teorinių požiūrių istorijos įsiminimą; būtina pasirinkti ir naudoti teorijas kaip neatsiejamą savo doktorantūros darbo dalį. Teoriją reikia susieti su savo konkrečiais tyrimo klausimais, metodologijomis ir duomenų interpretacijomis. Šiame modulyje atskirų susitikimų ir konsultacijų metu bus siekiama susipažinti su pagrindiniais teoriniais klausimais, reikšmingais anglosaksų archeologijai. Nagrinėsime archeologiją kaip discipliną, kalbėsime, kaip archeologai praktikai laikui bėgant suprato savo vaidmenį, ir stebėsime istorinę archeologijos teorijos raidą. Atkreipsime dėmesį į pagrindinius XX a. archeologinių tyrimų pokyčius. Po to panagrinėsime tradicines teorines sistemas, kuriomis siekiama paaiškinti kultūrinius pokyčius, pavyzdžiui, neoevoliucinį, funkcionalistinį ir ekologinį požiūrius, taip pat neomarksistines/materialistines perspektyvas ir daugiamates procesines teorijas. Vėliau atkreipsime dėmesį į šiuolaikines teorijas, kylančias iš įvairių disciplinų ir apimančias ne tik kultūrinę kaitą, bet ir kultūrinę reprodukciją bei transformaciją. Tai neoidealistinis, interpretacinis ir neoistorinis (kontekstinis) požiūriai, kognityvinės teorijos, poststruktūralistinės koncepcijos, tokios kaip praktika, agentūra ir fenomenologija, bei pokolonijinės tapatybės teorijos. Moduliu taip pat siekiama atrasti archeologijos ir antropologijos sąsajas, taip pat nagrinėti jų santykį su socialiniais ir humanitariniais mokslais. Tikslas – suprasti, kaip šias skirtingas perspektyvas galima lanksčiai derinti sprendžiant sudėtingus uždavinius, susijusius su žmonijos istorijos aiškinimu. Nors ir pripažįstame, kad disciplinos viduje esama konfliktų, sieksime ieškoti bendrų sąlyčio taškų tarp tradicinių ir šiuolaikinių teorijų, o ne laikytis griežtų skirstymų. Modulis bus užskaitytas pateikus savarankišką tiriamąjį rašto darbą.
Pagrindinė literatūra
Johnson, M. 2010. Archaeological Theory: An Introduction (2nd Ed) Blackwell. Harris, O. & Cipolla, C. 2017. Archaeological Theory in the New Millennium: Introducing Current Perspectives. Routledge. Hodder, I. Archaeological theory today (2nd Ed) Blackwell. 2012. Shanks, M. Social theory in Archaeology. In: Encyclopedia of Archaeology (2nd Ed), 2024, 84-93. The Oxford Handbook of Archaeological Theory. Oxford handbooks online. 2012. Thomas, J. (ed.) Interpretive Archaeology. 2001. Crabtree, P. Bogucki, P. (eds.). European Archaeology as Anthropology. 2017. Trigger, A. History of Archaeological Thought. 2006.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Agnė Čivilytė	Dr.	Čivilytė A. Wahl der Waffen. Studien zur Deutung der bronzezeitlichen Waffendeponierung im nördlichen Mitteleuropa/Selection of Weapons. Interpretative study on the deposition of weapons in Northern Central Europe. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 167, 2 parts, 622 pgs. Verlag Dr. Rudolf Habelt, Bonn 2009. ISBN 3-7749-3619-6. Čivilytė A. Žmogus ir metalas priešistorėje: Žvigančios bronzos trauka. Diemedis, Vilnius 2014. ISBN 978-9986-23-188-2 Čivilytė, A. Peripheral or non-peripheral? The “world view” of the Bronze Age people in the eastern Baltic. In: D. Hofmann, F. Nikulka and R. Schumann (eds) 2022. The Baltic in the Bronze Age. Regional patterns, interactions and boundaries, Leiden: Sidestone Press, pp. 309-324. Podėnas, V., Minkevičius, K., Micelicaite, V., Čivilytė, A. Fortify to develop contacts? Review of Late Bronze Age defensive systems in the eastern Baltic and new data from Mineikiškės fortified settlement. In: V. Vaitkevičius, A. Bliujienė (sud.) 2022. Atrasti praeitį, išsaugoti ateitį. Straipsniai, skirti Gintauto Zabelos 60-mečiui. Klaipėda 2022, pp. 218-239. Jaeger M., Kulcsár G., Melis E., Strózyk M., Piszora P., Csányi M., Csuvar-Andrási R., P. Fischl K., Guba S., Pap E., Pásztor E., Patay R., Szathmári I., Szilas G., Čivilytė A., Kiss V. Baltic amber in Hungarian Bronze Age. <i>Sprawozdania archeologiczne</i> 75 (2), 2023, 137-186. doi: 10.23858/Sa75.2023.2.3500 Luik, H., Piličiauskienė G., Micelicaite V., Minkevičius K., Podėnas V., Čivilytė A. Animal Bones, Bone Artefacts and Bone Working at Late Bronze Age Fortified Settlements in North-Eastern Lithuania: Sokiškiai, Mineikiškės and Garniai I. <i>Archaeologia Lituana</i> 23, 2022, 237-268. https://doi.org/10.15388/ArchLit.2022.23.14 Podėnas, V., Garbaras, A., Micelicaite, V., Minkevičius, K., Šapolaitė, J., Ežerinskis, Ž., Čivilytė, A. Diet of the fortified settlement communities in Lithuania from 1000 cal. BC to 200 cal. AD. <i>Journal of Archaeological science. Reports</i> 51 (44) :104184. DOI:10.1016/j.jasrep.2023.104184 Čivilytė, A., Podėnas, V., Minkevičius K., Luik, H. New Insights on the Bronze Age Metallurgy in the Eastern Baltic Region: Archaeometallurgical Investigations Based on EDXRF and Pb-Isotope. <i>Archaeological and Anthropological Science Open</i>

		Access, 4 (4) 2023, 627-638. https://doi.org/10.31031/AAOA.2023.04.000608 Čivilytė A., Duberow W., Pernicka E., Skvortzov K., The new Late Bronze Age hoard find from Kobbelbude (former Eastern Prussia, district Fischhausen) and the first results of its archaeometallurgical investigations. <i>Journal of Archaeological and Anthropological Science</i> 2015, published online 16.11.2015. https://doi.org/10.1007/s12520-015-0297-5
Patvirtinta Istorijos ir archeologijos mokslo krypties Doktorantūros komiteto posėdyje 2024 m. spalio mėn. 24 d , protokolo Nr. 15600-KT-510		
Doktorantūros komiteto pirmininkė prof. habil. dr. Tamara Bairašauskaitė		